HARBIY XIZMATCHILARDA AXLOQIY-RUHIY QADRIYATLARNI SHAKLLANTIRISHNING PSIXOLOGIK-PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALARINI TAKOMILLASHTIRISH

Yo'ldoshev Sanjar Erkinovich
Oriental universiteti magistranti.

Annotatsiya Mazkur maqolada harbiy xizmatchilarda axloqiy-ruhiy qadriyatlarni shakllantirishning psixologik-pedagogik asoslari, mazkur jarayonga ta'sir etuvchi ijtimoiy, psixologik va kasbiy omillar hamda zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish imkoniyatlari tahlil qilingan. Harbiy xizmatchilarda vatanparvarlik, harbiy burchga sadoqat, mas'uliyat, jasorat, intizom, halollik, fidoyilik va jamoaviy birdamlik kabi fazilatlarni rivojlantirish masalalariga alohida e'tibor qaratilgan.

Kalit so'zlar: harbiy xizmatchi, axloqiy-ruhiy qadriyatlar, vatanparvarlik, harbiy burch, psixologik tayyorgarlik, pedagogik texnologiya, harbiy tarbiya, ma'naviy-axloqiy fazilatlar, harbiy intizom, psixologik barqarorlik.

Abstract This article analyzes the psychological and pedagogical foundations of developing moral and spiritual values among military personnel, as well as the social, psychological, and professional factors influencing this process and the possibilities of applying modern pedagogical technologies. Particular attention is paid to fostering such qualities as patriotism, loyalty to military duty, responsibility, courage, discipline, honesty, dedication, and collective solidarity among military personnel.

Keywords: military personnel, moral and spiritual values, patriotism, military duty, psychological readiness, pedagogical technology, military education, moral qualities, military discipline, psychological resilience.

Аннотация. В данной статье анализируются психолого-педагогические основы формирования морально-нравственных и духовных ценностей у военнослужащих, а также социальные, психологические и профессиональные факторы, влияющие на данный процесс, и возможности применения современных педагогических технологий. Особое внимание уделяется вопросам развития у военнослужащих таких качеств, как патриотизм, верность воинскому долгу, ответственность, мужество, дисциплинированность, честность, самоотверженность и коллективная сплочённость.

Ключевые слова: военнослужащий, морально-нравственные и духовные ценности, патриотизм, воинский долг, психологическая подготовка, педагогические технологии, военное воспитание, духовно-нравственные качества, воинская дисциплина, психологическая устойчивость.

Bugungi globallashuv va xalqaro xavfsizlik muhitidagi murakkab o'zgarishlar sharoitida davlat mudofaa salohiyatini mustahkamlash, Qurolli Kuchlarning jangovar shayligini oshirish hamda harbiy xizmatchilarning kasbiy tayyorgarligini takomillashtirish muhim strategik vazifalardan biri hisoblanadi. Mazkur jarayonda harbiy xizmatchilarning nafaqat jismoniy va kasbiy tayyorgarligi, balki axloqiy-ruhiy yetukligi, ma'naviy dunyoqarashi, mustahkam e'tiqodi va psixologik barqarorligini shakllantirish ham alohida ahamiyat kasb etadi.

Harbiy xizmat o'zining mazmun-mohiyati, faoliyat sharoitlari va zimmasiga yuklatiladigan mas'uliyat darajasi bilan boshqa kasbiy faoliyat turlaridan farqlanadi. Harbiy xizmatchi kundalik xizmat

© 2026 International Conference on Artificial Intelligence and Applications . All Rights Reserved.

faoliyatida qat'iy intizom, nizom talablariga rioya qilish, buyruqlarni aniq va o'z vaqtida bajarish, jamoa manfaatlarini shaxsiy manfaatlardan ustun qo'yish kabi talablar asosida faoliyat yuritadi. Ayrim vaziyatlarda esa u yuqori darajadagi ruhiy zo'riqish, xavf-xatar, noaniqlik va murakkab qarorlar qabul qilish zarurati bilan yuzma-yuz keladi.

Bunday sharoitlarda harbiy xizmatchining axloqiy-ruhiy qadriyatlari uning xatti-harakati, qaror qabul qilishi, xizmat vazifalariga munosabati va kasbiy faoliyat samaradorligini belgilovchi muhim omilga aylanadi.

O'zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlari tizimida ma'naviy-ma'rifiy ishlar samaradorligini oshirishga qaratilgan davlat siyosatida ham harbiy xizmatchilarning vatanparvarlik, sadoqat, mas'uliyat va yuksak ma'naviy fazilatlarini shakllantirish ustuvor vazifalardan biri sifatida belgilangan. Xususan, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-yil 4-avgustdagi PQ-3898-son qarori bilan tasdiqlangan konsepsiyada harbiy xizmatchilarning ma'naviy saviyasi va intellektual salohiyatini yuksaltirish, ularda Vatan taqdiri uchun daxldorlik, mas'uliyat va sadoqat tuyg'ularini kuchaytirish muhim yo'nalish sifatida ko'rsatilgan[1].

Shu nuqtayi nazardan, harbiy xizmatchilarda axloqiy-ruhiy qadriyatlarni shakllantirish jarayonini zamonaviy psixologik-pedagogik texnologiyalar asosida tashkil etish, mavjud tarbiyaviy mexanizmlarni takomillashtirish va ularning amaliy samaradorligini oshirish dolzarb ilmiy-amaliy masala hisoblanadi.

Axloqiy-ruhiy qadriyatlar shaxsning ma'naviy dunyosi, axloqiy qarashlari, hayotiy tamoyillari, ijtimoiy mas'uliyati va xulq-atvorini belgilovchi ichki e'tiqodlar majmuasidir. Ular insonning jamiyatdagi o'rni, boshqa insonlarga munosabati, o'z burchini anglash darajasi va muayyan vaziyatlarda qanday yo'l tutishini belgilashda muhim ahamiyat kasb etadi.

Harbiy xizmatchilar faoliyatida axloqiy-ruhiy qadriyatlar, avvalo, Vatanga sadoqat, harbiy qasamyodga hurmat, harbiy burchni anglash, qonuniylik va intizomga rioya qilish, safdoshlariga hurmat, jasorat, halollik, fidoyilik hamda mas'uliyat kabi sifatlarda namoyon bo'ladi.

Mazkur qadriyatlarning o'ziga xos jihati shundaki, ular faqat nazariy bilimlar yoki ma'naviy tushunchalarni o'zlashtirish bilan cheklanmaydi. Aksincha, ular harbiy xizmatchining kundalik xizmat faoliyatida, murakkab vaziyatlarda o'zini tutishida, topshiriqlarni bajarishida va jamoa bilan munosabatlarida amaliy ifodasini topadi.

Harbiy psixologiya nuqtayi nazaridan axloqiy-ruhiy qadriyatlarni shakllantirish murakkab va uzluksiz jarayon bo'lib, unda shaxsning bilish jarayonlari, hissiy kechinmalari, motivatsiyasi, irodaviy sifatlari va ijtimoiy munosabatlari o'zaro uyg'unlashadi.

Bu jarayonda uchta asosiy tarkibiy komponentni ajratish mumkin:

Birinchidan, kognitiv komponent. Harbiy xizmatchining Vatan, harbiy burch, milliy qadriyatlar, harbiy an'analar, kasbiy axloq va xizmat mas'uliyati haqidagi bilimlari hamda tushunchalarini qamrab oladi. Mazkur komponent qadriyatlarning mazmunini anglash va ularni ongli ravishda qabul qilishga xizmat qiladi.

Ikkinchidan, emotsional-qadriyatli komponent. Harbiy xizmatchining Vatanga muhabbati, harbiy jamoaga daxldorlik hissi, safdoshlariga hurmati, xizmat faoliyatidan faxrlanishi va o'z kasbiga nisbatan ijobiy munosabatini ifodalaydi.

Uchinchidan, xulq-atvor va irodaviy komponent. Shaxsning o'z e'tiqodlari va axloqiy tamoyillariga muvofiq amaliy harakat qilishi, intizomga rioya etishi, qiyinchiliklarni yengishi, mas'uliyatni o'z zimmasiga olishi va xizmat vazifalarini vijdonan bajarishida namoyon bo'ladi.

Mazkur komponentlarning o'zaro uyg'unligi harbiy xizmatchida barqaror axloqiy pozitsiya va mustahkam ma'naviy-ruhiy tayanch shakllanishini ta'minlaydi.

Harbiy xizmatchilarni axloqiy-psixologik tayyorlash masalalarini o'rgangan F.Sh. Jumayevning ta'kidlashicha, shaxsiy tarkibning ma'naviy va axloqiy-psixologik holati jangovar vazifalarni bajarishga

[1] O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-yil 4-avgustdagi PQ-3898-son qarori. O'zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlari harbiy xizmatchilarining ma'naviy-ma'rifiy saviyasini oshirish tizimini tubdan takomillashtirish to'g'risida.

© 2026 International Conference on Artificial Intelligence and Applications . All Rights Reserved.

tayyorgarlikning muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. Muallif harbiy xizmatchilarning ruhiy tayyorgarligini shakllantirishda maqsadli tarbiyaviy ishlar va psixologik tayyorgarlikning ahamiyatini alohida qayd etadi[2].

Demak, axloqiy-ruhiy qadriyatlarni shakllantirish harbiy xizmatchining shaxsiy fazilatlarini rivojlantirish bilan birga, harbiy jamoaning ijtimoiy-psixologik muhitini sog‘lomlashtirish va umumiy jangovar tayyorgarlik darajasini oshirishga ham xizmat qiladi.

Harbiy xizmatchilarda axloqiy-ruhiy qadriyatlarni shakllantirishga bir qator o‘zaro bog‘liq omillar ta’sir ko‘rsatadi. Ularning eng muhimlari harbiy xizmat muhiti, komandirning shaxsiy namunasi, harbiy jamoaning ijtimoiy-psixologik xususiyatlari, tarbiyaviy ishlarning mazmuni hamda individual-psixologik xususiyatlardan iborat.

Birinchi muhim omil — harbiy xizmatning ijtimoiy-psixologik muhiti. Harbiy jamoa o‘ziga xos ijtimoiy munosabatlar tizimiga ega bo‘lib, unda o‘zaro ishonch, intizom, hamjihatlik, bo‘ysunish, mas’uliyat va jamoaviy manfaatlar muhim o‘rin egallaydi. Ushbu muhit harbiy xizmatchining axloqiy qarashlari va xulq-atvoriga bevosita ta’sir ko‘rsatadi.

Sog‘lom ma’naviy-psixologik muhit mavjud bo‘lgan harbiy jamoada o‘zaro hurmat, hamkorlik, safdoshlik va bir-birini qo‘llab-quvvatlash munosabatlari mustahkamlanadi. Aksincha, adolatsizlik, o‘zaro ishonchsizlik, kamsitish va nosog‘lom munosabatlar hukm surgan jamoada salbiy psixologik holatlar yuzaga kelishi mumkin.

Ikkinchi omil — komandir va boshliqlarning shaxsiy namunasi. Harbiy tarbiya jarayonida komandir nafaqat boshqaruvchi, balki tarbiyachi va axloqiy mezonlarni amalda namoyon etuvchi shaxs hisoblanadi. Uning xizmat intizomiga munosabati, adolatliligi, talabchanligi, xodimlarga hurmati, mas’uliyati va so‘z bilan amaliy faoliyatining uyg‘unligi harbiy xizmatchilar uchun muhim tarbiyaviy namuna bo‘lib xizmat qiladi.

Ayniqsa, komandirning o‘ziga nisbatan ham, qo‘l ostidagi harbiy xizmatchilarga nisbatan ham bir xil talabchanlikni namoyon etishi jamoada adolat va ishonch muhitini shakllantiradi.

Uchinchi omil — individual-psixologik xususiyatlar. Harbiy xizmatchilarning xarakteri, temperamenti, qadriyatlar tizimi, hayotiy tajribasi, motivatsiyasi va emotsional barqarorligi bir-biridan farq qiladi. Shu sababli barcha harbiy xizmatchilarga bir xil tarbiyaviy ta’sir ko‘rsatish har doim ham kutilgan natijani bermaydi.

Psixologik-pedagogik faoliyatda individual yondashuvdan foydalanish har bir harbiy xizmatchining shaxsiy imkoniyatlarini hisobga olish, mavjud muammolarini aniqlash va ijobiy sifatlarini rivojlantirish imkonini beradi.

To‘rtinchi omil — milliy va umuminsoniy qadriyatlarning uyg‘unligi. Harbiy xizmatchilarni tarbiyalashda milliy tarix, buyuk sarkardalar merosi, xalqimizning vatanparvarlik an’analari, milliy qahramonlik namunalari bilan bir qatorda insonparvarlik, adolat, bag‘rikenglik, halollik va inson sha’nini hurmat qilish kabi umuminsoniy qadriyatlarni ham singdirish zarur.

Beshinchi omil — harbiy ta’lim va tarbiya jarayonining mazmuni hamda metodik ta’minoti. Tarbiyaviy mashg‘ulotlar faqat ma’ruza va suhbatlar bilan cheklanib qolmasdan, amaliy vaziyatlar, munozaralar, psixologik mashqlar va jamoaviy faoliyat bilan boyitilishi lozim.

Zamonaviy harbiy ta’lim tizimida axloqiy-ruhiy qadriyatlarni shakllantirish jarayoni an’anaviy tarbiya metodlari bilan bir qatorda innovatsion psixologik-pedagogik texnologiyalardan foydalanishni ham talab etadi. Bunda asosiy e’tibor harbiy xizmatchining bilim olishi, qadriyatlarni ichki e’tiqod sifatida qabul qilishi va ularni amaliy faoliyatida namoyon etishiga qaratilishi lozim. Mazkur yo‘nalishda quyidagi texnologiyalardan foydalanish maqsadga muvofiq.

1. Muammoli-vaziyatli ta’lim texnologiyasi.

Ushbu texnologiya harbiy xizmatchilarni turli murakkab xizmat vaziyatlarini tahlil qilish, axloqiy tanlovni amalga oshirish va mustaqil qaror qabul qilishga o‘rgatadi.

[2] Jumayev F.Sh. Harbiy xizmatchilarni axloqiy-psixologik tayyorlash // Ta’lim va rivojlanish tahlili onlayn ilmiy jurnali. – 2023. – 3-jild, 4-son. – B. 18–22.

© 2026 International Conference on Artificial Intelligence and Applications . All Rights Reserved.

Masalan, harbiy xizmatchilarga xizmat faoliyatida yuzaga kelishi mumkin bo‘lgan quyidagi vaziyatlar taklif etiladi: xizmatdoshining intizomiy qoidabuzarligiga guvoh bo‘lganda qanday yo‘l tutish, jamoa manfaatlari va shaxsiy manfaatlar o‘rtasida tanlov qilish, murakkab vaziyatda qonuniylik va harbiy burch talablariga amal qilish, xizmatdoshining muammosini aniqlash va unga ko‘maklashish, adolatsizlik yoki nizoli munosabatlarga duch kelganda to‘g‘ri munosabat bildirish. Bunday mashg‘ulotlarda harbiy xizmatchilar vaziyatni tahlil qiladi, o‘z fikrlarini asoslaydi va muqobil yechimlarni ishlab chiqadi. Natijada ularda axloqiy tafakkur, mas’uliyat, mustaqil fikrlash va irodaviy barqarorlik rivojlanadi.

Psixologik treninglar harbiy xizmatchilarda emotsional barqarorlik, o‘zini boshqarish, o‘zaro ishonch, jamoaviy birdamlik va irodaviy sifatlarni rivojlantirishga xizmat qiladi. Ushbu treninglar quyidagi yo‘nalishlarda tashkil etilishi mumkin: o‘z-o‘zini anglash va o‘zini baholash, emotsional holatni boshqarish, stressli vaziyatlarda psixologik barqarorlikni saqlash, jamoada o‘zaro ishonchni rivojlantirish, mas’uliyat va intizomni mustahkamlash, nizoli vaziyatlarni konstruktiv hal etish. Trening jarayonida guruhiy mashqlar, psixologik topshiriqlar, fikr almashish va refleksiv tahlildan foydalanish tavsiya etiladi.

2. Refleksiv tarbiya texnologiyasi.

Refleksiya shaxsning o‘z xatti-harakatlari, qarorlari, hissiyotlari va faoliyat natijalarini tahlil qilish jarayonidir. Harbiy xizmatchilarda refleksiv ko‘nikmalarni rivojlantirish ularning o‘z xizmat faoliyatiga ongli munosabatini shakllantirishga yordam beradi. Mazkur texnologiya harbiy xizmatchining o‘zini nazorat qilish, o‘z faoliyatiga tanqidiy baho berish va shaxsiy rivojlanish yo‘nalishlarini belgilashiga imkon yaratadi.

3. Tarbiyaviy muloqot va munozara texnologiyasi.

Harbiy jamoalarda ochiq, mazmunli va maqsadli muloqotni tashkil etish axloqiy-ruhiy qadriyatlarni shakllantirishning muhim vositalaridan biridir.

Bunda harbiy tarix, Vatan himoyasi, harbiy qasamyod, jasorat, safdoshlik, insonparvarlik va kasbiy mas’uliyat kabi mavzularda munozaralar tashkil etiladi.

Munozaralar jarayonida harbiy xizmatchilar o‘z fikrlarini erkin bayon etish, dalillar asosida xulosa chiqarish, boshqa fikrlarga hurmat bilan munosabatda bo‘lish va jamoaviy qaror qabul qilish ko‘nikmalarini rivojlantiradi.

Harbiy xizmatchilarda axloqiy qadriyatlarni shakllantirish masalasi xorijiy harbiy psixologiya va pedagogika tadqiqotlarida ham muhim o‘rin egallaydi.

Jumladan, amerikalik tadqiqotchi Jorj Lukas (George Lucas) o‘zining “Military Ethics: What Everyone Needs to Know” asarida harbiy kasbning axloqiy asoslari, harbiy xizmatchilarning kasbiy mas’uliyati, axloqiy tamoyillar va harbiy faoliyatda to‘g‘ri qaror qabul qilish masalalarini yoritadi[3]. Muallifning yondashuviga ko‘ra, harbiy kasb faqat maxsus bilim va ko‘nikmalarni talab qiladigan faoliyat emas, balki yuqori darajadagi axloqiy mas’uliyatni ham o‘z ichiga oladigan kasbiy sohadir. Shu jihatdan, harbiy xizmatchilarni tayyorlash jarayonida axloqiy me’yorlarni anglash, ularni amaliy faoliyatda qo‘llash va murakkab vaziyatlarda insoniy qadriyatlarga sodiq qolish muhim ahamiyatga ega.

AQSH armiyasining “Army Leadership and the Profession” nomli doktrinal hujjatida ham harbiy yetakchilikning asosiy tarkibiy qismlari sifatida xarakter, kasbiy salohiyat va yetakchilik kompetensiyalari ko‘rsatilgan. Unda sadoqat, burch, hurmat, fidokorona xizmat, sha’n, halollik va shaxsiy jasorat kabi qadriyatlar harbiy xizmatchi xarakterining muhim asoslari sifatida talqin etiladi[4]. Mazkur tajribadan kelib chiqib, harbiy xizmatchilarni tarbiyalashda qadriyatlarni faqat nazariy jihatdan o‘rgatish bilan cheklanmasdan, ularni kundalik xizmat faoliyatida namoyon etish mexanizmlarini ishlab chiqish zarurligi ko‘rinadi.

[3] Lucas G. Military Ethics: What Everyone Needs to Know. – Oxford: Oxford University Press, 2016.

[4] Headquarters, Department of the Army. ADP 6-22: Army Leadership and the Profession. – Washington, DC, 2019.

© 2026 International Conference on Artificial Intelligence and Applications . All Rights Reserved.

O‘zbekiston sharoitida ham xorijiy tajribaning ijobiy jihatlarini milliy harbiy an’analar, davlatimizning mudofaa siyosati, milliy qadriyatlar va harbiy xizmatning o‘ziga xos xususiyatlari bilan uyg‘unlashtirish maqsadga muvofiq.

Harbiy xizmatchilarda axloqiy-ruhiy qadriyatlarni shakllantirish samaradorligini oshirish uchun tarbiyaviy faoliyatni muntazam tahlil qilish, zamonaviy metodlarni joriy etish va har bir harbiy xizmatchining individual xususiyatlarini hisobga olish talab etiladi.

F.B. Raximov harbiy didaktika va harbiy xizmatchilar ta’limiga bag‘ishlangan tadqiqotida harbiy ta’lim jarayonida faol metodlar, o‘qitishning tashkiliy shakllari va harbiy pedagog faoliyatining ahamiyatini yoritadi[5]. Ushbu yondashuv axloqiy-ruhiy tarbiya jarayonini ham faol va amaliy mashg‘ulotlar bilan boyitish zarurligini ko‘rsatadi.

Tadqiqotlar va nazariy tahlillar asosida harbiy xizmatchilarda axloqiy-ruhiy qadriyatlarni shakllantirish texnologiyalarini takomillashtirishning quyidagi yo‘nalishlarini taklif etish mumkin.

Birinchi yo‘nalish – tarbiyaviy ishlarni individual yondashuv asosida tashkil etish. Harbiy xizmatchilarning yoshi, xizmat tajribasi, psixologik xususiyatlari, kasbiy motivatsiyasi va ma’naviy ehtiyojlarini hisobga olgan holda individual tarbiyaviy dasturlarni ishlab chiqish lozim. Bunda psixologik suhbatlar, kuzatish, individual maslahat va o‘z-o‘zini baholash metodlaridan foydalanish samarali hisoblanadi.

Ikkinchi yo‘nalish – komandirlarning psixologik-pedagogik kompetensiyasini oshirish. Komandirlar va boshliqlar nafaqat harbiy boshqaruv, balki shaxsiy tarkib bilan tarbiyaviy va psixologik ishlarni olib borish ko‘nikmalariga ham ega bo‘lishi kerak. Shu sababli ular uchun pedagogik muloqot, nizolarni boshqarish, motivatsiya, psixologik kuzatish va individual yondashuv bo‘yicha maxsus mashg‘ulotlar tashkil etish maqsadga muvofiq.

Uchinchi yo‘nalish — axloqiy qadriyatlarni amaliy xizmat faoliyati bilan bog‘lash. Tarbiyaviy mashg‘ulotlarda o‘rganilgan nazariy bilimlar kundalik xizmat faoliyatidagi aniq vaziyatlar bilan mustahkamlanishi zarur. Masalan, harbiy intizomga rioya qilish, safdoshlariga yordam berish, xizmat topshiriqlarini vijdonan bajarish, jamoa manfaatlarini himoya qilish va mas’uliyatli qaror qabul qilish kabi faoliyatlar qadriyatlarning amaliy ifodasi sifatida baholanishi lozim.

To‘rtinchi yo‘nalish — harbiy jamoada sog‘lom ijtimoiy-psixologik muhitni shakllantirish. Jamoada o‘zaro hurmat, ishonch, adolat, hamkorlik va birdamlikni mustahkamlashga qaratilgan tadbirlarni muntazam tashkil etish kerak. Bunda jamoaviy treninglar, psixologik muhokamalar, sport va madaniy-ma’rifiy tadbirlar muhim vosita bo‘lib xizmat qiladi.

Beshinchi yo‘nalish – tarbiyaviy faoliyat samaradorligini baholash tizimini takomillashtirish. Harbiy xizmatchilarning axloqiy-ruhiy qadriyatlari shakllanganligini faqat nazariy bilimlar yoki test natijalari bilan baholash yetarli emas. Shu sababli bilim, munosabat va amaliy xulq-atvor ko‘rsatkichlarini birgalikda tahlil qilish zarur.

Bunda quyidagi mezonlardan foydalanish tavsiya etiladi:

Bilim mezoni: harbiy burch, milliy qadriyatlar, harbiy axloq va kasbiy mas’uliyat haqidagi bilimlar darajasi.

Motivatsion mezon: Vatanga xizmat qilish, kasbiy faoliyatga sadoqat va jamoaga daxldorlik motivlarining rivojlanganligi.

Emotsional-irodaviy mezon: psixologik barqarorlik, o‘zini boshqarish va qiyinchiliklarga bardoshlilik darajasi.

Xulq-atvor mezoni: intizom, halollik, mas’uliyat, o‘zaro hurmat va xizmat vazifalarini vijdonan bajarish ko‘rsatkichlari.

Ushbu mezonlar asosida harbiy xizmatchilarning axloqiy-ruhiy rivojlanishidagi ijobiy o‘zgarishlarni aniqlash va keyingi tarbiyaviy faoliyatni rejalashtirish mumkin.

---

[5] Raximov F.B. Harbiy didaktika va harbiy xizmatchilar ta’limi // Educational Research in Universal Sciences. – 2023. – 2-jild, 16-son. – B. 117–127.

© 2026 International Conference on Artificial Intelligence and Applications . All Rights Reserved.

Shuningdek, mazkur jarayonda harbiy xizmatchilarning shaxsiy sha'ni va qadr-qimmatini hurmat qilish, psixologik diagnostika natijalarining maxfiyligini ta'minlash, baholashda xolislik va adolat tamoyillariga amal qilish muhim hisoblanadi.

O'tkazilgan ilmiy-nazariy tahlillar shuni ko'rsatadiki, harbiy xizmatchilarda axloqiy-ruhiy qadriyatlarni shakllantirish harbiy ta'lim va tarbiya tizimining ajralmas tarkibiy qismi hisoblanadi. Mazkur jarayon harbiy xizmatchining shaxsiy kamoloti, kasbiy mas'uliyati, psixologik barqarorligi va harbiy jamoaning ma'naviy-ruhiy birligini ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etadi.

Axloqiy-ruhiy qadriyatlarning shakllanganlik darajasi harbiy xizmatchining kundalik xizmat faoliyatida, murakkab vaziyatlarda o'zini tutishida, harbiy burchga munosabatida va jamoa bilan hamkorligida namoyon bo'ladi. Shu sababli ushbu qadriyatlarni rivojlantirish uzluksiz, tizimli va maqsadli pedagogik-psixologik ta'sirni talab qiladi.

Tadqiqot natijalariga asoslanib, quyidagi takliflarni ilgari surish mumkin:

1. Harbiy xizmatchilarda axloqiy-ruhiy qadriyatlarni shakllantirishga qaratilgan yagona psixologik-pedagogik dastur ishlab chiqish va uni xizmat faoliyatining barcha bosqichlariga tatbiq etish.
2. Harbiy qismlarda muammoli-vaziyatli mashg'ulotlar, psixologik treninglar, refleksiv suhbatlar va axloqiy munozaralardan tizimli foydalanish.
3. Komandirlar va bosh serjantlarning tarbiyaviy faoliyatga oid psixologik-pedagogik kompetensiyalarini rivojlantirish, ularning shaxsiy namunasidan samarali foydalanish.
4. Harbiy xizmatchilarning individual-psixologik xususiyatlarini hisobga olgan holda differensial tarbiyaviy yondashuvni joriy etish.

Umuman olganda, harbiy xizmatchilarda axloqiy-ruhiy qadriyatlarni shakllantirishning psixologik-pedagogik texnologiyalarini takomillashtirish Qurolli Kuchlarning nafaqat kasbiy va jangovar salohiyatini, balki ma'naviy-ruhiy mustahkamligini ham oshirishga xizmat qiladi. Zero, yuksak axloqiy fazilatlarga, mustahkam e'tiqodga, Vatanga sadoqatga va kuchli irodaga ega harbiy xizmatchi har qanday sharoitda o'zining kasbiy burchi va mas'uliyatini anglagan holda faoliyat yuritishga intiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-yil 4-avgustdagi PQ-3898-son qarori. O'zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlari harbiy xizmatchilarining ma'naviy-ma'rifiy saviyasini oshirish tizimini tubdan takomillashtirish to'g'risida.
2. Jumayev F.Sh. Harbiy xizmatchilarni axloqiy-psixologik tayyorlash // Ta'lim va rivojlanish tahlili onlayn ilmiy jurnali. – 2023. – 3-jild, 4-son. – B. 18–22.
3. Lucas G. Military Ethics: What Everyone Needs to Know. – Oxford: Oxford University Press, 2016.
4. Headquarters, Department of the Army. ADP 6-22: Army Leadership and the Profession. – Washington, DC, 2019.
5. Raximov F.B. Harbiy didaktika va harbiy xizmatchilar ta'limi // Educational Research in Universal Sciences. – 2023. – 2-jild, 16-son. – B. 117–127.

© 2026 International Conference on Artificial Intelligence and Applications . All Rights Reserved.